

Uit de inhoud

Herinneringen aan Albert de Klerk

Op 2 december a.s. is het 25 jaar geleden dat Albert de Klerk overleed. Willem Jan Cevaal en Jort Fokkens gingen in gesprek met acht van zijn oud-leerlingen.

9

Muziekbijlage

Allerheiligen, Allerzielen, Eeuwigheidszondag: november is de maand van herdenken. In veel vieringen zal het lied 'Ik zag een nieuwe hemel zich verheffen' klinken. Anton Pauw, als stadsorganist van Haarlem een opvolger van Albert de Klerk, componeerde er voor *De Orgelvriend* een postludium over.

19

Interview met Christiaan Winter

In juni van dit jaar promoveerde Christiaan Winter op Willem Vogel. Jan van der Male sprak met de kersverse doctor over diverse aspecten van Vogels leven en werk.

23

Jacob Hooft

Er zijn nogal wat musici en componisten te noemen die tijdens hun leven beroemd waren, maar na hun dood rap in de vergetelheid raakten. Jacob Hooft (1853-1930), organist te Zaandam, behoort ook tot die categorie. Jan van der Male brengt hem voor het voetlicht.

28

En verder ...

Uit de orgelwereld	2
Van Rossum-orgel Hingene	5
Restauratie Korbeek-Lo	6
Trouwens	8
Pels-orgel Nieuw-Dijk	32
Boekbespreking	34
Cd-bespreking	35
Bladmuziek	36
Wegwijzers	38

Het decembernummer verschijnt omstreeks 1 december a.s.

Fotoverantwoording omslag

Het Müller-orgel in de Grote of Sint-Bavokerk te Haarlem.

© Jort Fokkens

In onze volgende nummers onder meer:

- Interview met Cees van der Poel
- Het Freytag-orgel in Warffum
- Bachs canonische variaties over 'Vom Himmel hoch'

Uit de orgelwereld

Nieuwsberichten voor het decemnummer moeten uiterlijk 31 oktober 2023 binnen zijn bij de eindredactie (zie colofon). De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud en behoudt zich het recht voor om berichten te redigeren of niet op te nemen.

REDACTIE: JOOST VAN BEEK

Overlijdensberichten

Op 14 september is Ger van Poppel overleden. Tot aan zijn pensionering in 2004 was hij ruim veertig jaar als kerkmusicus verbonden aan de Sint-Gudulakerk te Lochem. Daarnaast was hij jarenlang docent aan de muziekschool te Zutphen en dirigent van diverse koren. Ger van Poppel werd 89 jaar.

Carel Christiaan Schulz, oud-leerling van Ger van Poppel, is op 26 september overleden. Na organistenfuncties in onder meer Muiden en Utrecht was Schulz vanaf 1980 gedurende drie decennia actief in de Jeruzalemkerk te Amsterdam. Ook was hij actief als koordirigent en muziekdocent. Verder was hij betrokken bij vele radio-, tv-, lp- en cd-opnamen. Carel Christiaan Schulz werd 73 jaar.

Carel Christiaan Schulz aan het Fürtwangler & Hammler-orgel in de Jeruzalemkerk te Amsterdam.

Benoeming

Joël Boone uit Leiden is sinds 1 september de organist van de Duinzichtkerk te Den Haag. In deze functie is hij verantwoordelijk voor de muzikale invulling in de diensten, samenwerking met de cantorij en

De winnaars van het Feike Asma Concours. V.l.n.r. Lennart van der Ham, Joas van Marle, Lucas van den Bergh, Harm-Jan van der Sluis en Herman Coster.

muzikale activiteiten op het Van Vulpen-orgel. Joël (22) volgde vanaf zijn tiende jaar orgellessen bij Jan-Hans Mathlener in Yerseke. Sinds 2020 studeert hij aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag bij Jos van der Kooy (orgel), Wim Voogd (piano) en Bert Mooiman (harmonie en improvisatie). Daarnaast studeert hij rechten aan de Universiteit Leiden. Hij volgde masterclasses bij onder andere Léon Berben, Daan Manneke en Michel Bouvard. In oktober 2022 won hij het improvisatieconcours in Brielle.

Feike Asma Concours

Zaterdag 16 september vond in de concertzaal van Johannes orgelbouw te Ede de finale plaats van de twintigste editie van het Feike Asma Concours. Kandidaten konden tot eind juli een filmpje insturen met een opname van een al dan niet koraalgebonden werk. De jury selecteerde hieruit tien inzendingen. De finalisten speelden elk een koraalbewerking voor de jury, bestaande uit Martin van Heerde, Harm Hoeve, Everhard Zwart en Wybe Kooijmans. Bekende

en minder bekende bewerkingen van o.a. Feike Asma, Jan Zwart, Herman van Vliet en Klaas-Jan Mulder passeerden de revue op het nieuwe Monarke-concertorgel. De Zilveren Looky – de publieksprijs – werd gewonnen door Lennart van der Ham. Zijn opname van *Sonate VI* van Felix Mendelssohn haalde de meeste stemmen bij het publiek. Joas van Marle behaalde met *Psalm 48* van Klaas-Jan Mulder de winst in de leeftijdscategorie 12 t/m 15 jaar. In de leeftijdscategorie 16 t/m 19 jaar won Lucas van den Bergh met *For all the saints* van Dick Sanderman. Harm-Jan van der Sluis kreeg met *Psalm 150* van Adriaan C. Schuurman de hoogste lof in de leeftijdscategorie 20 t/m 24 jaar. De eerste prijs in de leeftijdscategorie 25 jaar en ouder ging naar Herman Coster met *Psalm 24* van Jan Bonefaas. De winnaars ontvingen een wisselbokaal en een bladmuziekbon. Ook mogen ze later dit jaar spelen op het Bätz-orgel in de Evangelisch-Lutherse Kerk in Den Haag.

Orgelconcours Amersfoort

Op 23 september vond op het

Verschuieren Orgelbouw restaureert Belgisch orgel

Op zondag 1 oktober jl. werd in de Heilige Kruiskerk in het Belgische Korbeel-Lo (even ten zuidoosten van Leuven) het door Verschuieren Orgelbouw gerestaureerde orgel in gebruik genomen. Een 'pareltje' van het zuiden dat we hier graag presenteren. Met dank aan Ruud van de Laar voor de verstrekte informatie en foto's.

Historie

Het orgel in Korbeek-Lo wordt – op basis van zijn kenmerken – aan Jan Smets toegeschreven. Het is in 1802 in Korbeek-Lo aangekocht. Op enig moment zijn enkele registers gewijzigd, mogelijk door Leonard Dryvers. In 1879 werd de windvoorziening door Pierre Schyven vervangen. In 1926 voerde Emile Kerkhoff herstellingen uit en later pleegde Gerard D'Hondt onderhoud. Op welk moment het klavier vervangen is, blijft onduidelijk. Op zeker moment is ook de toonhoogte aangepast; de corpora van alle pijpen zijn op zeker moment ingekort.

In 1991-1992 werd het orgel gerestaureerd door Wilfried Praet. Bij die gelegenheid werd het instrument technisch hersteld. Windlade, mechanieken, klaviatuur en pijpwerk werden hersteld. In dat kader werd ook de lage toonhoogte hersteld. De orgelkast werd geschilderd en van nieuwe deuren in de rugwand voorzien. Er waren onvoldoende middelen om drie verdwenen registers te reconstrueren; de plaatsen van deze registers bleven dus onbezet.

Huidige restauratie

Enkele jaren geleden werd een restauratieplan door Spectrum collectief (Hasselt) opgesteld. Ook Michel Lemmens was, als erfgoedconsulent, nauw bij de restauratie

betrokken. De werkzaamheden werden door Verschuieren Orgelbouw in samenwerking met Profiel (Wevelgem) uitgevoerd. Deze laatste firma stond in voor de restauratie van het meubel en het schilderwerk. Tijdens de uitvoering van het werk trad Pieter Vanhaecke op als orgeldeskundige.

De orgelkast werd hersteld. De niet originele deuren van de achterwand zijn door nieuwe exemplaren vervangen. Het meubel werd, na onderzoek van oudere afwerkingslagen, opnieuw in eiken-imitatie geschilderd. Aan de achterzijde van de orgelkast, boven de klaviatuur, werd een loopplank aangebracht ten behoeve van stem- en onderhoudswerk. De laatnegentiende-eeuwse magazijnbalg

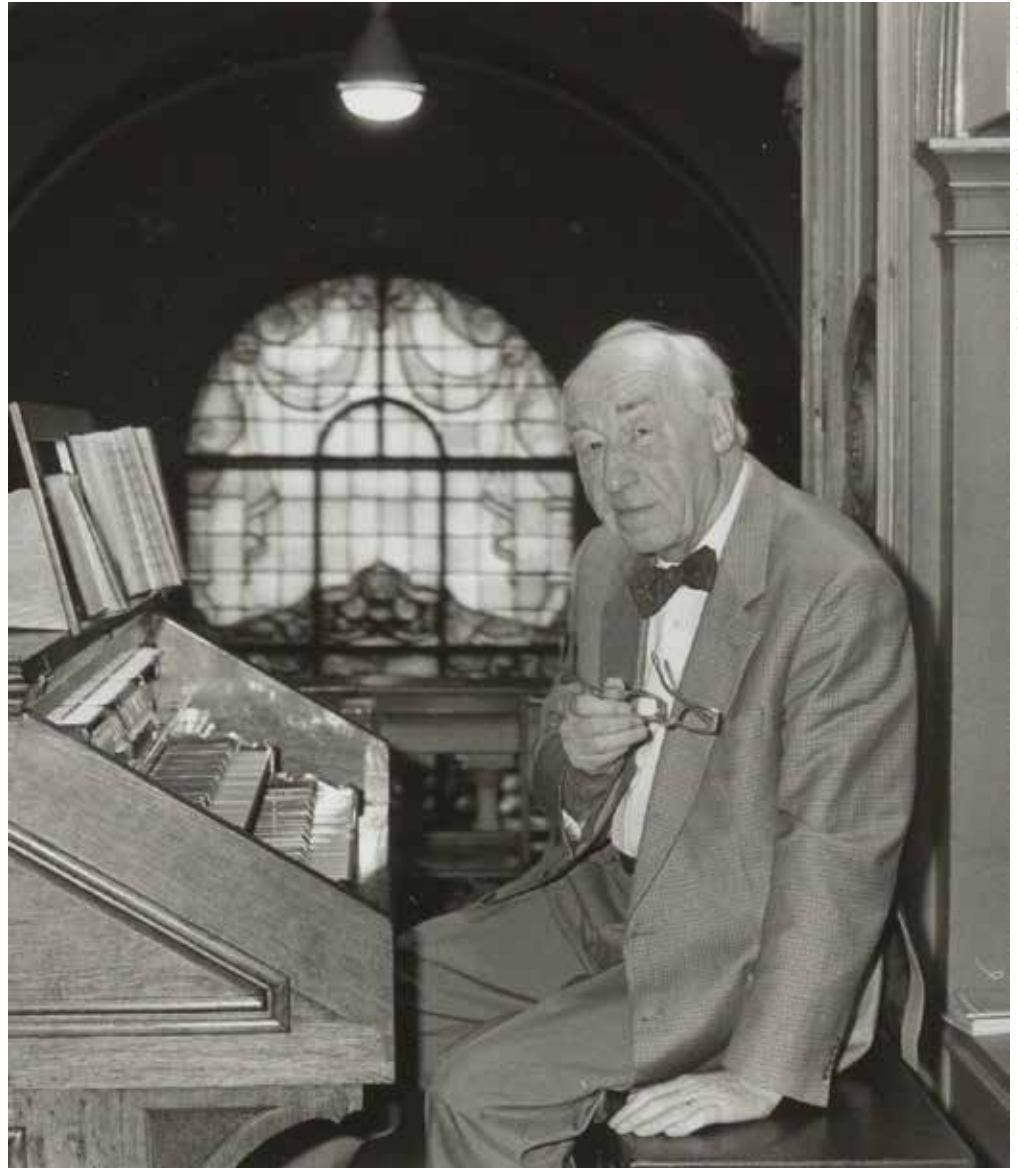
TEKST & FOTOGRAFIE:
RUUD VAN DE LAAR

Herinneringen aan Albert de Klerk

Op 2 december 2023 is het 25 jaar geleden dat de Haarlemse organist, componist, dirigent en docent Albert de Klerk overleed. Aanleiding voor de Andriessen/De Klerk Stichting om op zondag 26 november een herdenkingsconcert te organiseren in de Haarlemse Sint-Josephkerk. De Klerk heeft meerdere generaties musici opgeleid die allen een eigen richting zijn opgegaan. Wat was zijn aanpak, welk beeld rijst er uit de gesprekken op, en kun je spreken van een 'De Klerk-school'?

Willem Jan Cevaal en Jort Fokkens gingen in gesprek met de oud-leerlingen Gemma Coebergh, Leo van Doeselaar, Michel Gottmer[†], Piet Hulsbos, Wim Madderom, Gonny van der Maten, Ben van Oosten en René Verwer.

Noord-Hollands Archief / Fotoburo De Boer

Albert de Klerk viert zijn zestigjarig jubileum aan de klavieren van 'zijn' orgel in de Haarlemse Sint-Josephkerk (1994).

In De Klerks eigen woorden was de Sint-Josephkerk de plek waarheen hij de meeste voetstappen had afgelegd. Hij was verknocht aan de mystieke ruimte en aan het orgel dat hij naar eigen zeggen 'vertroetelde'. Hij stierf er bijna in het harnas. Op 27 november 1998 was hij aan het studeren. Dat ging zo hortend en stotend dat het de in de kerk aanwezige

koster opviel. Onderweg naar huis bezocht De Klerk, typerend voor hem, een sigarenwinkel. Daar werd hij onwel. Hij bleek een hersenbloeding te hebben gehad. De Klerk werd overgebracht naar het OLVG in Amsterdam, waar hij op 2 december 1998 op 81-jarige leeftijd overleed.

Albert de Klerk (1917-1998) was een

TEKST: WILLEM JAN CEVAAL
& JORT FOKKENS

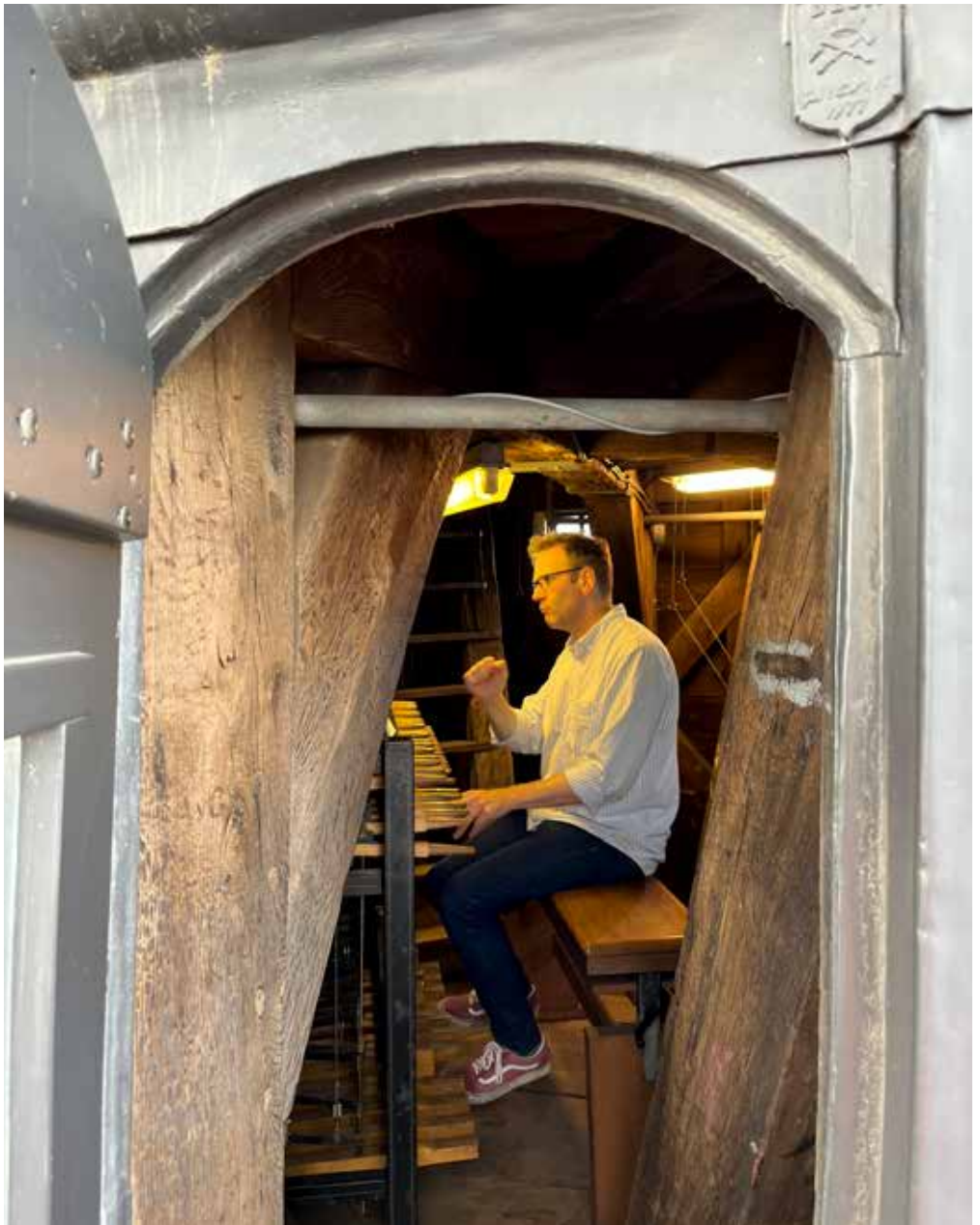
“Zonder Willem Vogel had de protestantse kerkmuziek in Nederland anders geklonken”

In gesprek met Christiaan Winter over een toonaangevend en veelzijdig kerkmusicus

Op vrijdag 23 juni verdedigde Christiaan Winter aan de Vrije Universiteit zijn proefschrift, getiteld *Zuivere, eerlijke, oprechte kerkmuziek. Willem Vogel en de invloed van zijn werk op het klankidoom van de Nederlandse protestantse liturgische muziek*. Een mooie aanleiding voor een gesprek met Christiaan, waarin we ons vooral richten op Willem Vogel als organist.

We spreken elkaar in Alkmaar, op de voorplecht van een terrasboot met zicht op een van de sfeervolle grachten. Het is op deze vrijdag een drukte van belang, vooral vanwege de kaasmarkt die veel toeristen trekt. Ook voor Christiaan Winter is de vrijdag drukbezet: behalve kerkmusicus is hij ook stadsbeiaardier van Alkmaar. Zodoende geeft hij tijdens de kaasmarkt diverse bespelingen op het carillon van de Waag. Maar tussen de bedrijven door maakt hij graag tijd vrij voor een gesprek.

Jan van der Male

Christiaan Winter op de Waagtoren in Alkmaar.

TEKST: JAN VAN DER MALE

Jacob Hooft, een veelzijdig maar vergeten musicus

Eind negentiende eeuw telde ons land een grote verscheidenheid aan muziekgezelschappen en koren. Dat gold ook in Zaandam, waar een heel aantal van deze gezelschappen en koren was ontstaan op initiatief van Jacob Hooft (1853-1930), organist, pianist, dirigent en componist. In zijn dagen stond Hoofts naam regelmatig in de krant, recensenten gaven hoog op van zijn vaardigheden. Maar al tijdens zijn laatste levensjaren raakte hij in de vergetelheid. Een bundel met orgelcomposities bracht daar enkele jaren geleden verandering in. Maar wie was Jacob Hooft? Zijn levensbeschrijving laat zien hoe hij meer was dan alleen organist.

Gemeentearchief Zaandam

Jacob Hooft (wit omcirkeld), directeur van Muziekvereniging Harmonie uit Zaandam, gecombineerd met de muzikanten van het muziekkorps van de Zaanse Schutterij, op een festival in Enkhuizen op 14 en 15 mei 1894.

Op 8 januari 1853 werd in Broek in Waterland in het timmermansgezin van Jan Hooft (1824-1883) en Grietje Booij (1823-1861) een tweede kind geboren: Jacob. Moeder Grietje overleed op jonge leeftijd, vader Jan bleef met vijf jonge kinderen achter.

Van wie Jacob de liefde voor de muziek kreeg, is niet bekend, maar als klein ventje hoorde hij tot 1858 hoe elke zondag het Beekes-orgel (1832) in de Dorpskerk werd bespeeld door Jacob Worp, de vader van de bekend geworden koraalboekschrijver Johannes Worp (1821-1891). Na vader Jacob Worp speelden achtereenvolgens Cornelis Bertoen, Adriaan Bruijn en Bernard A. Hoon als organist in 'Broek', zoals het dorp in de omgeving wordt genoemd.

Studie

Hooft kreeg in zijn tienerjaren orgel- en pianoles van de plaatselijke organist Hoon. Maar al gauw ging de jonge Hooft naar Amsterdam om bij de bekende organist Eelke Mobach, in die tijd organist van de Eilandkerk of Noorderkerk, theorie te studeren. In Haarlem studeerde hij piano bij L.J. van Loenen en bij Johannes Bastiaans jr., organist van de Grote of Sint Bavokerk. Wellicht had hij van Bastiaans eveneens orgelles. In 1887 behaalde Hooft het diploma voor orgel middelbaar onderwijs, uitgereikt door de Nederlandse Toonkunstenaars Vereniging (NTV).

Organist in Zaandam

Al tijdens zijn lange studietijd zocht Jacob Hooft naar een betrekking als

TEKST: JAN VAN DER MALE

Het Pels-orgel in Nieuw-Dijk

In november 2021 stond op Marktplaats een groot drieklaviers kerkorgel te koop. Het ging om het orgel dat jarenlang de erediensten op Landgoed Willibrordus in Heiloo opluisterde. Daar was van omstreeks 1930 tot 2011 de Sint-Willibrordusstichting gevestigd, een psychiatrische instelling. In de bijbehorende 'Grote Kapel' plaatste Bernard Pels in 1950 zijn opus 241. Nadat de instelling haar deuren sloot, werd de kapel omgebouwd tot cultureel centrum. In 2021 kocht Wil Hoogstraaten uit Nieuw-Dijk het orgel voor de Antonius van Paduakerk aldaar.

Toen Hoogstraaten het orgel voor de eerste keer in Heiloo bezocht, was hij meteen onder de indruk. "Ik vond het verrassend goed klinken. Fraaie grondstemmen, strijkers, fluiten en tongwerken. De massief koperen Kromhoorn op het tweede manueel klinkt prachtig, en de Hobo op het derde manueel is mooi ingetogen van klank. En op de vaste combinaties na werkte alles. De vorige titularis, Erik Jan Eradus, had het orgel een aantal jaren eerder schoongemaakt en herstelwerkzaamheden aan de speeltafel uitgevoerd. Kortom, een droom van een orgel, maar er waren gegadigden vóór mij, waaronder orgelbouwers uit Polen. Ik

moest dus op mijn beurt wachten en dat was best spannend. Na overleg met de directie van GGZ Noord-Holland-Noord heb ik het in eigendom verkregen voor een uiterst vriendelijke prijs. Ik heb daarbij uitdrukkelijk beloofd het orgel voor Nederland te behouden."

Hoogstraaten heeft een bijzondere voorliefde voor de instrumenten van Pels. "Met dit soort orgels ben ik in het westen van het land opgegroeid. Pels heeft indertijd ongeveer vijftien orgels van deze omvang en dispositie gebouwd. Deze instrumenten zijn deels door verkoop aan het buitenland verdwenen of verloren gegaan. Ik denk dan aan het

Willem Kutschruifer

Het Pels-orgel op zijn huidige plek. Bij het plaatsen van het orgel is zorgvuldig rekening gehouden met de muurschilderingen die Jacob Ydema van 1947 tot 1951 in de kerk maakte.

majestueuze orgel van Joop Schouten in de Hippolytuskerk te Delft. Jan Zwart heeft daar vijftig jaar geleden schitterende opnamen gemaakt. Dit orgel is eerst verkocht aan de kathedraal in Evreux, Frankrijk, en later in delen gesplitst en in Spanje terecht gekomen.

Het vergelijkbare orgel in de Walburgiskerk te Arnhem, waar ik veel op heb gespeeld, is verhuisd naar Zuid-Afrika. Er is een tijd geweest waarin wat minderwaardig werd gesproken over elektropneumatische orgels, maar gelukkig worden ze tegenwoordig weer op waarde geschat. Dat ik nu zelf de eigenaar van een Pels-orgel ben, ja, daarmee is wel een droom uitgekomen."

TEKST: JOOST VAN BEEK

